

Det vanskelige valget: Hva skal vi bruke CRISPR til?

Forskerne har funnet opp en helt fantastisk teknologi. Med den kan vi fjerne farlige sykdommer. Eller kanskje lage en spill levende drage? Men vi spør oss: Skal vi gjøre det?

AV INGRID SPILDE | PUBLISERT 28. AUG. 2017 | OPPDATERT 27. JAN. 2020

Illustrasjon av en drage som spruter ild.

Er det virkelig mulig å lage en drage med CRISPR? Illustrasjon: Melkeveien designkontor

Hvis du tror at CRISPR er en ny type potetgull, tar du skikkelig feil. Det er i stedet navnet på en helt fabelaktig oppfinnelse: CRISPR er et redskap som forskerne kan bruke til å klippe og lime i DNA med. Og DNA-et, det er jo selv oppskriften på levende skapninger.

Inni hver eneste celle i kroppen din ligger en DNA-opskrift. Den forteller hvilken farge du har på øynene og at du har ører, men ingen hale. Sånn er det i alle levende skapninger. Og det betyr altså at den som kan klippe i DNA-et, kan forandre på skapningen.

Tre små grisunger som ser mot kamera

Forskere har brukt CRISPR til å lage bitte små griser. Foto: Shutterstock

Små griser

Forskere har allerede brukt CRISPR til å lage bitte små griser og hunder med kjempestore muskler. Noen tror at det med kan være mulig å lage en drage. Planen er å sette inn genene for vinger i en komodovaran – verdens største øg

Kan fjerne sykdommer

Men det som nok er viktigere, er at vi kanskje kan bruke CRISPR til å fjerne farlige sykdommer. Vi kan for eksempel reparere feil i DNA-et som kan gjøre oss syke.

Dessuten tror noen forskere at det kan bli mulig å stoppe sykdommen malaria. Det hadde jammen vært fint. For malar dreper flere hundre tusen mennesker i varme strøk på kloden hvert eneste år.

Uten smitte

Det er mygg som tar malariasmitten med seg fra person til person. Og det er akkurat denne myggen vi kan gjøre noe med. Forskerne tror nemlig vi kan bruke CRISPR til å forandre myggen, slik at den ikke kan ta med seg smitte. Eller vi bruke CRISPR til å få alle myggene i et land til å dø. Hadde ikke det vært deilig!

En mygg som stikker noen

Noen mygg bringer smitte av sykdommen malaria. Forskere tror vi kan bruke CRISPR til å forandre myggen, slik at den ikke kan ta med smitte. Foto: Shutterstock

Vanskelige spørsmål

Men vent litt. Her dukker det opp noen veldig vanskelige spørsmål. Er det greit å utrydde en art? Er det egentlig greit for andre ville dyr for alltid? Eller bør skapningene i naturen få være slik de er? Og hvordan er det med å utrydde en art? Bør den få fortsette å finnes, selv om den dreper oss? Eller er det galt å la den leve, når vi kunne ha reddet tusenvis av mennesker fra malaria?

Naturen henger sammen

Et annet problem er at vi ikke helt vet hva som vil skje, dersom vi forandrer eller utrydder arter i naturen. Alt i naturen henger nemlig tett sammen. Så hva skjer med alle de andre skapningene i et område, når vi forandrer eller dreper myggen? Kanskje fugler og fisker som spiser insekter, vil sulte i hjel hvis myggene forsvinner?

Hjelp uten å skade

Akkurat nå er det ingen som vet svaret på disse spørsmålene. Derfor vet vi heller ikke hva forskerne skal få lov til å bruke CRISPR til. I de neste årene må både forskere, politikere og vanlige folk snakke mye om CRISPR. Vi må bestemme oss for hvordan vi skal bruke teknologien, slik at den kan hjelpe oss uten å skade naturen eller menneskene.

LIVET PÅ JORDA TEKNOLOGI MAT OG HELSE

Meldinger ved utskriftstidspunkt 4. april 2025, kl. 16.38 CEST

Det ble ikke vist noen globale meldinger eller andre viktige meldinger da dette dokumentet ble skrevet ut.